

ЭТ ҮЗЕНЭ
НИЧЕК
ХУЖА
ЭЗЛЭГЭН

АБДУЛЛА
АЛИШ

(Менгрел халык әкиятте)

Әлек заманда этнең хужасы булмаган, берәү дә аның тормышы өчен кайгырмаган. Ул ялгызы гына яшәгән, берәү дә аңа: "Минем этем син!"-дип дәшмәгән. Тора-бара эт болай яшәүнең жайсыз икәнлеген төшөнгән, үз-үзенә: "Дөньяда иң көчле берәүгә хезмәт итәргә кирәк!" - дигән. Үзенә хужа эзләргә керешкән, шул теләк белән юлга чыгып киткән.

Ай киткән, ел киткән, бара-бара, бер кие урманга барып житкән. Урманда аңа көрән бүре очраган. Үзен берәүгә дә жәберләргә ирек бирмәүче усал бүре эттән сораган:

- Кая барасың болай?- дигән.

- Менә үземә хужа эзлим, рөхсәт итсәң, синең хезмәтчең булайым,- дигән.

Бүре риза булган. Бергәләп, алар алга таба киткәннәр. Бара торгач, бүре кинәт туктаган, тын калган, борынын күтәрәп иснәнергә тотынган. Йонлач койрыгын аяклары арасына кыстырган да аланлыкны читләтеп кенә качарга тотынган.

- Хужам, нәрсәдән болай курыктың син?- дип сораган эт.

- Аланлык уртасында кемнәңдер бал ашап утырганын елле курмисеңме? Аның кем икәннен дә әллә белмисеңме? Аю бабаң тотса, икебезне дә хур итсә! Әйдә, сызыйк моннан, ул безнең өчен бик хәтәр,- дигән бүре.

- Ә, алай икән, аю синнән көчлерәк икән. Алай булгач, сау бул, усал бүре, син миңа хужа түгел, мин сиңа хезмәтче түгел,- дигән эт, үз юлына киткән, аларның дуслыклары шуның белән беткән.

Аю янына барган да эт үзен хезмәтче итеп алуын үтенгән, аю күнгән:

- Ярый, мин синең хужаң булырмын, син минем хезмәтчем булырсың! - дигән.- Тик хәзер минем бик ашыйсым килә, әйдә, икәүләп, умарталыкка барыйк, рәхәтләнеп, бер туйганчы бал ашыйк! - дигән, этне үзе белән ияртеп киткән.

Алар, бара-бара, бер көтүгә очраганнар, ләкин ниндидер тавыш

ишеткәннәр дә туктаганнар, шул тавышны ныклап тыңларга керешкәннәр. Көтү тузгыган: сыерлар мөгриләр, атлар кешниләр, барысы да койрыкларын чәнчеп чабып йөриләр. Ләкин аю агач артына гына посып караган да кире урманга таба борылган, ә эткә бу хәл гажәбрәк булып тоелган, ул түзмәгән, карт аюдан сорап куйган:

- Хужам нәрсәдән курыктың син?- дигән.

- Күрмисеңмени, анда арыслан хужалык итә, ишетмисеңмени, ничек бөтен дөньяны дер селкетә,- дигән аю.

- Ә кем соң ул арыслан?- дин сораган эт.

- Аннан да көчле, аннан да куркыныч ерткыч бөтен дөньяда да юк,- дигән аю.

- Алайса, сау бул, син миңа хужа түгел, мин сиңа хезмәтче түгел,- дигән дә эт аюны ташлап киткән, аларның дуслыклары шуның белән беткән. Эт арыслан янына килгән, аңа узенең йомышын сөйләп биргән. Арыслан да аны якты чырай белән кабул иткән, этнең әйткәне белән килешкән.

Эт арысланга күп еллар буе хезмәт иткән. Аңардан көчле берәүне дә курмәгән, арыслан этне берәүгә дә рәнлжәтергә ирек бирмәгән. Бер дә беркөнне алар, бергәләп, ауга чыкканнар. Күп көч куймыйча, шәпләп туйганнар. Кайтырга чыккач кына, арыслан кинәт туктаган, коточкыч көчле итеп үкереп жибәргән: таулар дер селке-неп киткәннәр, һавадагы кошлар жиргә төшкәннәр, башка ерткычлар кайсы кая качып беткәннәр. Арыслан тырнагы белән жирне тырный-тырный арып беткән, аннан кире борылып киткән.

- Хужам, нәрсәдән болай курыктың?- дигән эт.

- Әнә, курмисеңмени, зур адымнар белән атлап кеше килә. Аңардан да көчле дөньяда берәү дә юк, безгә тизрәк моннан китәргә кирәк,- дигән арыслан.

- Ә, алай икән, синнән дә көчләрәк зат бар икән, мин шуны белми йөрим икән. Алайса, сау бул, бүгеннән син миңа хужа түгел, мин сиңа

хезмэтче түгел, - дигән дә эт киткән, алар арасында дуслык менә шулай беткән.

Шул көннән башлап, эт кешенең хезмэтчесе булып киткән, ул аңа инде күптән, бик күптәннән бирле тугры хезмэт иткән, дөньяда кешедән дә көчләрәкне әле дә булса күргәне юк икән.